

Les diferències per raó de gènere en el treball i en els estudis

16 de maig de 2018

Traducció: [CEMICAL](#)

Resum executiu

La segregació per raó de gènere es un element profundament arrelat en els sistemes educatius i professionals de tota la Unió Europea. **Es refereix a la concentració de persones d'un gènere en camps concrets educatius, formatius o laborals** (el que es coneix com a “segregació horitzontal”) **o bé en certs graus o nivells de responsabilitat** (l'anomenada “segregació vertical”). Malgrat avui en dia les dones es troben presents en totes aquelles professions que fa un temps eren exclusivament masculines, el seu grau de participació en algunes d'elles segueix sent menor, com per exemple com a treballadores de la construcció, en les enginyeries o com a empleades en el sector de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC). Però també hi ha ocupacions on la presència de les dones supera àmpliament la dels homes, com ara en els camps de l'educació preescolar, la infermeria, les cures personals i el treball domèstic. La segregació per raó de gènere restringeix les eleccions vitals i les opcions educatives i professionals, comporta retribucions desiguals, reforça els estereotips de gènere i limita l'accés a determinats llocs de treball mentre es perpetuen també les relacions de poder desiguals per raó de gènere tant en l'esfera pública com en la privada.

La segregació per raó de gènere té efectes perjudicials en les oportunitats laborals tant dels homes com de les dones i en la societat en general. **El continu creixement de la participació femenina en el mercat de treball durant les últimes dècades s'explica en gran part per la seva incorporació a llocs de treball que ja eren tradicionalment femenins**, més que no pas per una distribució més equitativa en tots els sectors i ocupacions. L'existència de barreres per raó de gènere en molts sectors com l'enginyeria o les TIC comporta que no s'aconsegueixi atraure i retenir empleades del sexe femení, malgrat les grans perspectives de creixement i l'escassetat d'especialistes. Així mateix, hi ha nombroses barreres que restringeixen les opcions professionals dels homes, el que inclou salaris inferiors en aquells sectors on les dones estan més representades i prejudicis sobre la suposada menor necessitat de conciliació que tenen o les seves aptituds per treballar en sectors com l'educació o les cures sanitàries. **La segregació per raó de gènere és una de les raons que hi ha al darrere de l'escassetat i l'excendent de determinades qualificacions** i per això, malgrat no es comptabilitzin, té un gran impacte en nombroses iniciatives polítiques i legislatives, incloent-hi les adreçades a estimular el creixement econòmic i les que pretenen reduir l'atur de llarga durada. En un món laboral que canvia ràpidament i es troba subjecte a la digitalització, on cada capacitat compta, es compromet així la realització del potencial econòmic i innovador de la Unió Europea.

Mitjançant el compromís adquirit en el sí de la Plataforma d'Acció de Beijing, els responsables en l'elaboració de polítiques fa temps que van reconèixer la necessitat d'eliminar la segregació en el treball, promovent en especial la participació de les dones en ocupacions altament qualificades i en els llocs de direcció, i també amb la implementació d'altres mesures com ara l'orientació i l'assessorament per col·locar-se professionalment, perquè totes elles promouen el desenvolupament de la seva carrera i els ascensos en el mercat de treball, i estimulant la diversificació de les possibilitats laborals tant per a les dones com per als homes; esperonen les dones a treballar en sector on tradicionalment han estat poc presents, particularment en ciències i tecnologia, alhora que estimulen els homes a cercar feina en el sector social. Una àmplia gamma d'iniciatives de la Unió Europea s'estan duent a terme per combatre la segregació per raó de gènere, entre les que es troben el Marc estratègic per a l'educació i la formació 2020, l'Estratègia Europa 2020 per a un creixement intel·ligent, sostenible i integrador, el Compromís estratègic per a la igualtat de gènere 2016-2019 (el qual identifica la independència econòmica

equitativa per als homes i les dones com a àrea de prioritat) i el recent Pilar europeu de drets socials, que té per objectiu garantir els drets socials de manera més efectiva per tal que els mercats de treball funcionin millor i de manera més justa.

Aquest informe (N. del T., informe en anglès) se centra en els àmbits de l'educació i la formació i en les ocupacions que tenen un alt grau de segregació per raó de gènere. Més en concret, en els camps de les ciències, la tecnologia, l'enginyeria i les matemàtiques ("STEM", per les sigles en anglès), i en l'educació, la sanitat i el benestar social ("EHW", per les sigles en anglès). S'estudia l'educació i la formació en l'educació superior en els nivells 5 a 8 de la Classificació internacional normalitzada de l'educació ("ISCED", per les sigles en anglès), des dels estudis de curta durada fins al doctorat o nivell equivalent d'educació, així com els nivells 35 a 45 relatius a la formació professional dels nivells ISCED (educació secundària superior i educació post-secundària no superior de formació professional).

Pel que fa a l'àmbit STEM, les esferes on hi ha major preponderància d'homes en l'educació són les TIC i les enginyeries d'una banda, i la indústria i la construcció de l'altra, perquè les dones representen el 17 % i el 19 % dels respectius conjunts educatius. **Entre els estudis EHW, la segregació per raó de gènere és més pronunciada en l'ensenyament més que no pas en la sanitat i el benestar social:** els homes representen el 19 % i el 21 % en cadascun d'aquests grups. Durant l'última dècada (2004-2015) el nombre de dones amb titulacions en els àmbits STEM ha disminuït del 23 % al 22 %, mentre que tampoc s'ha progressat en el nombre de titulats homes en els sectors EHW, amb una participació al voltant del 21 % durant el període indicat. Entre els molts diversos camps STEM, la proporció de dones titulades ha declinat notablement en el sector TIC (en 20 estats membres), mentre que s'han observat canvis de poca entitat en les enginyeries, la indústria i la construcció (la més gran disciplina STEM). En les àrees de ciències naturals, matemàtiques i estadística s'ha mantingut una distribució equilibrada entre homes i dones.

La segregació per raó de gènere té més pes en la formació professional que en l'educació superior en quasi tots els països de la Unió Europea. De mitjana, només el 13 % dels titulats STEM a la Unió en formació professional són dones, mentre que representen el 32 % de titulats STEM en educació superior. Hi ha cinc països (Estònia, Itàlia, Polònia, Portugal i Romania) que han assolit la igualtat de gènere dels titulats STEM en educació superior, malgrat cap país l'ha aconseguit en la formació professional. Durant la passada dècada, s'ha observat un interès decreixent en estudis STEM entre tots els estudiants, però més en particular en les dones en la formació professional. En els estudis EHW, cap país no ha arribat encara a la igualtat de gènere entre els estudiants tant en l'educació superior com en la formació professional, atès que els homes representen el 16 % del graduats EHW en formació professional i el 23 % en el cas de l'educació superior. Les dades mostren un increment de l'interès d'homes i dones en estudis de formació professional relatius a EHW.

Les oportunitats laborals de les dones titulades en àmbits educatius dominats per homes són significativament inferiors comparades amb les dels homes. La taxa d'ocupació el 2014 de les dones titulades STEM en el nivell superior era del 76%, 10 punts menys que la dels homes amb la mateixa qualificació, i 3 punts per sota la taxa promig d'ocupació femenina amb educació superior. A més, a diferència de l'increment general d'ocupació femenina a la Unió Europea, la taxa d'ocupació de les titulades STEM ha descendit entre 2004 i 2014. A això cal afegir que s'ha produït un notable increment de les taxes d'inactivitat entre les dones STEM titulades en formació professional. A tota la Unió Europea la taxa d'ocupació masculina dels titulats EHW estava per sobre la taxa d'ocupació general dels homes i era fins i tot superior a la dels homes amb educació superior.

En la transició dels estudis al món laboral, el sexe juga un important paper en la canalització dels i les joves cap a les ocupacions tradicionalment més relacionades amb el seu gènere, més que no pas amb les que no. Les possibilitats de trobar un lloc de treball que encaixi amb la seva educació són més elevades per a les titulades EHW que per les STEM, i el contrari succeeix per als titulats en aquests camps. Entre els titulats superiors STEM, només un terç de les dones treballa en ocupacions STEM, comparat amb un de cada dos homes. D'entre els titulats en formació professional la bretxa és encara més gran, ja que només el 10 % de les dones treballen en sector STEM pel 41 % d'homes. Entre els que no opten per STEM, el 21 % de les dones amb educació superior treballa com a professional en

l'ensenyament i el 20 % de dones amb formació professional en STEM ho fa al sector de vendes. Hi ha més probabilitats de trobar feina que s'ajusti al perfil educatiu en el camp EHW, amb aproximadament la meitat d'homes i dones que provenen de qualsevol nivell educatiu que troba feina en ocupacions EHW.

La segregació per raó de gènere en les professions STEM i EHW continua sent alta i no ha millorat l'última dècada. De fet, el percentatge d'homes en els llocs de treball EHW s'ha reduït a nivell europeu del 30 % el 2004 al 26 % el 2014. Això s'explica en part per la jubilació dels homes, que constitueixen un 40 % de la força laboral en les edats compreses entre els 60 i 64 en aquestes ocupacions, mentre que només són el 23 % en les cohorts més joves. La proporció de les dones en els llocs de treball STEM ha crescut lleugerament, del 13 % el 2004 al 14 % el 2014. No s'observen diferències en el percentatge de dones en les ocupacions STEM en funció de la seva edat.

La segregació per sexes varia significativament d'un país a un altre i entre les ocupacions STEM i EHW. Hi ha, per tant, una gran marge de millora. En la construcció, electrònica i electricitat, el metall, maquinària i les TIC són els homes els que ocupen els llocs de treball gairebé al complet, mentre que el treball de cures personals està àmpliament dominat per les dones. Només s'observa en un país, Letònia, la paritat de gènere en les professions científiques i les enginyeries. En el sector de les operacions en maquinària i en plantes estacionàries predominen els homes en alguns països, però també té un alt grau de participació femenina en d'altres. La paritat de gènere s'ha assolit en ocupacions sanitàries en pocs països. No obstant, al sector de l'ensenyament els homes estan infrarepresentats en tots els Estats membres.

La segregació per raó de gènere es considera com un dels principals factors subjacents en la bretxa salarial en tots els sectors. I de manera circular, aquesta bretxa dificulta alhora la reducció de la segregació per raó de gènere. Les diferències retributives en tots els àmbits no només poden motivar les dones a treballar en professions dominades pels homes, sinó que també poden dissuadir els homes d'incorporar-se en sectors dominats per les dones. D'entre els que ja treballen en els sectors objecte d'estudi, la bretxa salarial no ajustada és inferior a les professions STEM respecte les EHW, malgrat hi hagi grans diferències en funció del país i els diferents subsectors. Per exemple, a la indústria i les TIC els homes tenen majors ingressos en tots els Estats, mentre que en tractament de residus i sanejament o a la construcció s'observa que les dones tenen unes retribucions mitjanes superiors a les dels homes en alguns Estats.

Arran de la sol·licitud de la Presidència del Consell de la Unió Europea el 2017, ocupada per Estònia en aquell moment, aquest informe explora els progressos realitzats entre 2004 i 2015 per superar la segregació per raó de gènere en l'ensenyament, la formació i el mercat de treball a la Unió Europea. **L'anàlisi s'ha efectuat amb uns nous indicadors sobre segregació per raó de gènere en l'educació, la transició des d'aquesta al mercat de treball i la segregació professional.** S'han utilitzat variades fonts, el que inclou la recopilació de dades UNESCO-OCDE-Eurostat, l'Enquesta Europea de Població Activa, l'Enquesta europea de condicions de treball d'Eurofound i l'Enquesta europea de competències i ocupacions del Centre Europeu per al desenvolupament de la formació professional (CEFEDOP).

Pàgina web de l'informe [aquí](#) (en anglès)